

Bóka László

Bródy Sándor Berlinben

1928-ban vagy 1929-ben (mindkét esztendőben jártam Németországban) München és Berlin között egy őszes-szőke némettel szorultam egy asztalhoz az étkezőkocsiban. Rám döntötte ásványvizes üvegét, s így – a bocsánatkérés szertartása közben – bemutatkozott. Nem értettem meg a nevét, de a beszélgetés során kiderült, hogy színész is, író is, és valami film ügyében utazik. Politikai tapogatózásokra nem reagált, s majdnem elakadt a beszélgetésünk, amikor valamiképp kiderült, hogy nem szerb vagyok, mint hitte, hanem magyar. Ettől felvillanyozódott. – Tehetséges fajta, nagyon tehetséges – bizonygatta. Valami fogalma volt Petőfiről („Nietzsche zenét csinált neki” – mondta), sőt látta a *Bánk bánt*, és olvasta a Tengerszemű hölgyet. Néhány színészt is említett, elsősorban Beregi Oszkárt.

Nekem különös, hogy a magyar arisztokraták milyen aktívan vesznek részt az irodalomban. Ez keleti vonás. Tolsztoj is gróf. Maguknál is ott van Hatvany báró és ... – elakadt, elgondolkozott, aztán felderülő arccal vágta ki – és Alexander Bródy. Igazi keleti főúr. Nyugalom, méltóság, keleti szótlanság. És milyen tehetséges! Él még? Nagyon öregnek kellene lennie, mikor én láttam, már erősen deres volt. Várjon csak, valamikor a tízes években lehetett. Vagy Reinhardt, vagy Paul Lindau mutatott be neki a Kaffee des Wiestens-ben, a Kurfürstendammon. Akkor értettem meg igazán Tolsztojt. Hogy egy nagy úr, aki látszólag a semmibe néz, s csak a keze intésével ad jelt a pincéreknek, akinek látszólag semmi sem imponál, hogy egy ilyen nagy Úr közben gondolkodhat a szegények sorsán is, hogy beleérezheti magát egy cseléd, egy kisember életébe. Én alig mertem szólni a jelenlétében, ő meg csak annyit mondott, hogy ja, ja.

Aztán megismertem a szívét. Mindenki csodálta. Egy kicsit egzotikus volt, de megrázó. Hauptmann is dicsérte. Christian is, pedig ő nem szerette az egzotikumot.

Nem mertem kiábrándítani. Olyan szép volt, hogy van egy Tolsztojunk.

Mikor elbúcsúzott, a pincérrel váltott néhány barátságos szót. Megkérdeztem a pincért, ki volt asztaltársam. – Der Kayssler, haben sie ihn nicht gesehn im Kino? Nemrég tudtam meg, hogy Friedrich Kayssler volt, Morgenstern barátja.

(Bóka László: *Válogatott tanulmányok Bp., 1966*)